

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 40 Hösten 2011

Sunnerökälla

Foto: Roland Bengtsson

www.naturskyddsföreningen.se/alvesta

Strandskyddsplan för Alvesta kommun

Text: Naturskyddsföreningen i Alvesta

Vi i styrelsen har läst ”Strandskyddsplan för Alvesta kommun – Tematiskt tillägg till översiktsplanen, Samrådsförslag, maj 2011” Syftet med planen är dels att identifiera och peka ut strategiska LIS-områden (Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen), dels att identifiera särskilt värdefulla strandområden och redovisa hur dessa ska värnas. I planen föreslås totalt 15 LIS-områden i kommunen. Vi har haft ett antal synpunkter och kommentarer till förslaget som vi skickade in till Alvesta kommun den 23 september, här återges några delar av våra synpunkter. Hela texten finns att läsa på hemsidan.

Strandskyddet 1950 kom till för att skydda vissa strandområden. Bebyggelse framför allt kring kusterna och städerna ökade i strandnära områden och 1975 års lag innebar ett generellt strandskydd. Lagen hade två primära syften:

Trygga allemansrätten och ge alla tillgång till strandområdena
Bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet på land och i vatten

Lagen från 2009 medför ökat regionalt och lokalt inflytande. Kommunerna får möjlighet att ge dispenser med hänvisning till landsbygdsutveckling. Det är attraktivt att bo nära vatten, vilket ofta medför önskemål om att upphäva strandskyddet. Under det senaste decenniet har i storleksordningen 3000-5000 dispenser getts årligen ges från strandskyddet (Naturvårdsverket). Enligt Naturvårdsverkets granskning är flera av dispensererna felaktiga, t.ex. var 70 % av dispensererna 2002 felaktiga.

Stränderna har en viktig funktion för många djur och växter, som i sin livscykel behöver tillgång till både land och vatten. Djur och växter rör sig också längs stränderna och stranden behövs därför som korridor. Exempel på sådana arter i Alvesta kommun är fiskgjuse, utter, kungsfiskare (bilden) och hårkломossa.

När ett område detaljplaneras med upphävande av strandskyddet, ska hänsyn tas för att skydda strandens betydelse för natur och friluftsliv. Bebyggelse och tomter får inte planeras för nära stranden. Detta krav uppfylls inte i planförslaget. En del tomter är gårdar enbart tio meter från stranden. Detta uppfyller varken kravet på korridor eller tillgång till stranden för allmänheten. Det är därför olämpligt och ekonomiskt oförsvarbart att bygga nära stränderna med översvämmade källare och förstörda hus som följd. Ett exempel på olämplig bebyggelse är sommarstugeområdena vid eller snarare i Salen, där vi åkt skridskor runt husen.

Flera stränder runt sjöarna i Alvesta kommun är bevuxna med ädellövskog, framför allt bok och ek. Ädellövskogarna i vårt län och vår kommun har mycket stora naturvärden. Det gäller särskilt bokskogarna, där de biologiskt viktigaste finns i Kronoberg, Halland och Blekinge. Bokskogarna i Alvesta kommun ska bevaras och förstärkas för att säkra den biologiska mångfalden. Kommunen skall därför vara särskilt observant på områden med bok och ek, så att de inte minskar eller fragmenteras. Det är viktigt att vid bedömning av värdefulla strandområden att ta hänsyn till helhetsperspektivet och inte nöja sig med de värdefullaste.

Möjligheten att fritt vistas i den svenska naturen är en viktig och värdefull tillgång och resurs för invånare i Alvesta kommun och turister nu och i framtiden. Här spelar stränderna en särskilt viktig roll.

Kommentarer till några av de föreslagna LIS-områdena

Ulvö

Undvik bebyggelse vid äldre bokskog och för nära strandlinjen. Avförs som LIS-område.

Horgenäs

Avförs som LIS-område då det är ett ekologiskt känsligt område och idag till stora delar ”orört”. Området är avlågset beläget också med avseende på service och kommunikationer. Se vår tidigare skrivelse.

Sjöatorp (Sjöatorpasjön)

Detaljplaneförslag för Sjöatorp 5:8 m.fl. förstör strandzonen såväl för tillgänglighet för allmänheten som biologiskt som korridor. Hustomterna går i praktiken ner till stranden. Det är en alldeles för omfattande exploatering som kan tjäna som varnande exempel.

Torne

Lämpligt LIS-område. Ny bebyggelse planeras med hänsyn till ev. bokdungar och äldre bokar. Särskilt för det mycket värdefulla fågellivet är det viktigt att inte bygga för nära stranden.

Tvetaryd

Fritidshus placeras inte närmare än 200m från stranden. Tvetaryd är ett mycket viktigt område för växt- och djurliv, med värdefull ädellövskog. Nationalparken kommer att ligga mitt emot och bebyggelse vid stranden kommer att upplevas som störande. Inte lämpligt som LIS-område.

Lönashult

Enligt förslaget kommer bebyggelse att ligga för nära strandlinjen och förändra sjöns karaktär. Övden är en liten flack och näringsfattig sjö med låg vattenomsättning och är därför en känslig sjö.

Silkesnäs

Torne samhälle har en viktig roll i Åsnen och för omgivande landsbygd. Trots detta är den föreslagna exploateringen av udden inte är lämplig med hänsyn till de naturvärden som försvinner. I planförslaget sägs att strandskydd skall råda utanför tomterna. Det låter bra, men i praktiken upphävs strandskyddet i och med permanentbebyggelsen. En tomtgräns går så nära stranden som 10 m. Vad hjälper då en häck eller staket? Sett i sin helhet kommer udden att omvandlas till ett område med bebyggelse från att ha varit ett relativt oexploaterat område. Inom området förslås 10-20 hus. De små naturområden som skall sparas innebär en kraftig fragmentering av den ursprungliga miljön.

Hulevik

Lämpligt LIS-område. Undvik bebyggelse vid äldre bokskog och för nära strandlinjen

Kloster

Kloster har ett mycket värdefullt växt- och djurliv med såväl ädellövs- som strandskogar. Värdefullast är de gamla ekarna och flera intressanta fågelarter (strandarter). Strandskyddet är viktigt. Området har också kulturvärde genom de delar som finns kvar av röstskolan. Vi anser, att Kloster är olämpligt som LIS-område.

Kloster, Alvesta

Foto: Harald Petersson

Höstens program

Exkursion

Höst exkursion till Åsnens västra strand och några källor.

Vi diskuterar strandskydd och sevärda källor.

Tid: 29 oktober **Kl:** 10.00-14.00.

Samling Folkets Hus Alvesta 9.30 eller ring

Roland Bengtsson 0472-71113 eller Per Darell 073-2519181

Kalkällor i hembygden

studiecirkel - i samarbete med N Allbo Härads Hembygdsförening och Studieförbundet Vuxenskolan. Se artikeln sid 10-11.

Kursens omfattning: 15 timmar/ 5 tillfällen med avslutande fältexkursion

Plats: Alvesta

Cirkelledare: Lars-Göran Svensson och Roland Bengtsson

Startdatum: 3 nov

Pris: 250 kr.

Kontakta Studieförbundet Vuxenskolan tel 0472-10080 för information.

Anmälan på www.sv.se/alvesta

Miljövänliga veckan

Text: Karin Sahlström

”Rädda havets liv – välj schyssta fiskar”

Temat för Naturskyddsföreningens Miljövänliga vecka (vecka 40) i år är Fisk och skaldjur. När jag var på upptaktsmötet i Lund fick vi göra Restaurangundersökningen på några matställen. Det finns en blankett som ska fyllas i och vi undersöker helt enkelt om du serverar några av de fiskar som Naturskyddsföreningen har märkt ”ät aldrig”-fiskar och om restaurangen har antagit någon policy i denna fråga.

Vi blev tilldelade två sushi-restauranger i Lund. Den första vi besökte, Råepok, tog emot oss med öppna armar och ville gärna delta på något sätt på Miljövänliga veckan. De hade i stort sett bara fiskar från gröna listan såsom KRAV-märkt lax och har en klar miljöpolicy. Den andra sushi restaurangen hade inte tid att prata med oss och bad oss återkomma om några timmar. Vi tittade på deras matsedel innan vi gick. Där fanns minst tre fiskar från ”ät aldrig”-listan: tonfisk, jätteräkor och kungsfisk/uer.

Vilken fisk kan vi äta med gott samvete? Enklast är att välja miljömärkt fisk: KRAV- eller MSC-märkt. Då kommer fisken från hållbara fiskebestånd och är fiskad med ”miljöschyssta” metoder.

Kontakta mig om du vill ha Naturskyddsföreningens fiske-broschyrer och /eller vill göra en restaurangundersökning! Vi kommer också att finnas på ICA i Alvesta någon timme på fredagseftermiddagen den 7/10.

Vi fiskar alldeles för mycket och på fel sätt. Fortsätter vi så här, finns det ingen fisk kvar om 50 år! Det är viktigare hur än var fisket eller vattenbruket sker (transporterna är alltså av underordnad betydelse så länge de inte flygtransporteras.) Bottentrålning är det vanligaste fiskeredskapet i kommersiellt fiske – ett strutformat nät med tyngder i öppningens underkant och flöten i dess överkant. Nätet släpas på havsbotten. Bottentrålning är idag ett av de största hoten mot haven och fiskebestånden, och borde egentligen klassas som tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet. Se vidare Sveriges Natur 4/11. Fisket är den enda storskaliga industrin för vilken basen är nyttjande av vilda bestånd.

Recept

Text: Karin Sahlström

Doddes gratinerade fisk:

400 gr sej eller KRAV-märkt torsk
1 burk creme fraiche (KRAV-märkt!)
2 msk stark senap
1 vitlöksklyfta som man gnider in fiskblocket med.
Riven ost
(inget salt, ingen peppar)

Ugnfast form anpassad till fiskblockets storlek. Häll creme fraiche (som blandats med senap) över fisken. Toppa med den rivna osten. (finns plats i formen kan rotfrukter läggas runt fisken) 200 ° i 20 min, om fisken är tinad. 35 min för fryst fisk. Serveras med potatis.

Att spara energi – en livsstil som alla vinner på

Text: Hans Gulliksson

Att spara energi och tänka sig för hela tiden känns kanske ibland lite pråktigt. Kan man spara pengar och ändå ha ett bekvämt liv? Eller måste man bli fanatisk och bara duscha kallt och sitta och frysa i halvmörker? Svaret på frågan är naturligtvis att det går att både spara energi och pengar och ändå leva skönt och bekvämt.

Vi har testat på cirka hundra hushåll i sydöstra Sverige. Under ett halvår, från första november till sista april bildades tio lag i Sverige som fick till uppdrag att minska sin energiförbrukning. Målet var att genomsnittsförbrukningen skulle minska med 8%, men vissa deltagare lyckades spara ännu mera. Bäst i klassen var ett hushåll i Oskarshamn, där de boende i sin lägenhet helt enkelt halverade sin användning av hushållsel.

Men hur gick det till? Ja, eftersom det var så pass lång period som ett halvår så skedde det genom att bryta gamla vanor och mönster. Genom att konsekvent tänka på elanvändningen och bara använda el där den behövs var det möjligt. TV:n som tidigare stod på i vardagsrummet fick vila när ingen tittade. Tidigare hade TV:n stått på i slentrian som sällskap för katten, men det visade sig att katten inte brydde sig om att TV:n numera stängdes av när matte och husse inte satt kvar. Med lite framförhållning på matlagningen kan fryst mat tinas i kylskåpet och diskmaskinen kördes bara när den var full.

Några av deltagarna i Energismarta Grannar siktade på vinst för sitt lag från allra första tävlingsdagen. Det vinnande laget sparade 37 % i snitt på 6 hushåll, jämfört med motsvarande tidsperiod tidigare år. ”Vi sänkte temperaturen maximalt inomhus, men under femton grader inomhus är kanske inte att rekommendera” säger en av medlemmarna i laget. Nej, just så långt behöver man inte gå, men genom att sänka inomhustemperaturen bara två grader från vad du har idag, minskar du faktiskt energianvändningen, och därmed kostnaderna för uppvärmning med 10 %.

Även de hushåll som behöll inomhustemperaturen på en mer bekväm nivå lyckades minska sin energiförbrukning drastiskt. Genom att konsekvent stänga av stand-by, tvätta och diska i lägre temperaturer, släcka onödig belysning och dessutom byta ut glödlampor till mer energismarta lösningar som t.ex. LED-belysning kunde energianvändningen sänkas i snitt med 13,55 %.

”Det var så spännande att läsa av elmätaren” säger Rosa som deltog med liv och lust i energispartävlingen, och lyckades leda sitt lag till en hedervärd andraplats i

tävlingen. Genom att kontinuerligt läsa av elmätaren och rapportera in resultatet i loggningsverktyget för Energismarta Grannar fick deltagarna omedelbar återkoppling hur den senaste tidens energiförbrukning varit i förhållande med tidigare perioder. Genom att själv följa sin energianvändning genom fakturor eller genom att läsa av sina mätare kontinuerligt kan det faktiskt bli spännande att läsa av elmätaren. Du ser dessutom effekter av om något oväntat hänt eller om något verkar fel.

I vinter 2011-2012 finns en förnyad chans att få spänning i livet – då går den nya tävlingen Energismarta Grannar igång. Läs mer på www.energismartagrannar.se och anmäl dig och dina vänner. Kanske blir elmätaren familjens thriller även för dig?

Vad kostar apparaterna egentligen? (beräknat på elpris inklusive alla avgifter på 1,20 kr/kWh)

Apparat	Användning	Årskostnad
Diskmaskin	1 gång per dygn	613 kr
Mikrovågsugn	7 min/dygn	76 kr
Dammsugare	1 h/vecka	62 kr
Kyl	24 h/dygn	200 kr
Frys	24 h/dygn	465 kr
Kaffebryggare	1 h/dygn	350 kr
Tvättmaskin	2 h/dygn	1752 kr
Torktumlare	1 h/dygn	1752 kr
Strykjärn	1 h/vecka	62 kr
Hårtork	1 h/vecka	62 kr
Akvarium	24 h/dygn	631 kr
TV (plasma/LCD)	3 h/dygn	329 kr
TV (bildrör)	3 h/dygn	184 kr
10 glödlampor	5 h/dygn	1314 kr
10 lågenergilampor	5 h/dygn	241 kr

Uppgifterna kommer från broschyren Spara energi – och dryga ut hushållskassan som finns tillgänglig på femton språk på www.energikontorsydost.se.

STYRELSEN

Sekreterare

Maria Karlsson

Växjövägen 31

342 62 Moheda

0472-70394

maria-hakansson@hotmail.com

Kassör

Elisabeth Ebbesson

Växjövägen 51

342 34 Alvesta

0472-13411

bettanebbesson@hotmail.com

Roland Bengtsson

Ölsåkra Slottet

340 37 Torpsbruk

0472-71113

roland.bengtsson@mikroalg.se

Per Darell

Rökesvens väg 14

342 35 Alvesta

0472-12919

per.darell@netatonce.net

Postmottagare

Karin Sahlström

Marieberg

342 34 Alvesta

0472-10637

karin.sahlstrom@swipnet.se

Lena Lillieblad

Skeppshult 2

342 62 Moheda

0472-74125

lena.lillieblad@telia.com

Gerd Ouchterlony

Sköldsta

342 94 Alvesta

okq56@yahoo.se

Suppleant

Hans Gulliksson

Gåvetorp

342 92 Alvesta

0472-40177

hans.gulliksson@energikontorsydost.se

Mats Runeson

Opparyd Råsgård

342 53 Lönashult

0470-751066

mats@pratensis.se

Ann-Kristin Lundh

Almelund Benestad

342 92 Alvesta

070-8438700

kia.strix@telia.com

Sevärda källor i Alvesta kommun

Text och Foto: Roland Bengtsson

Synen på och intresset för kallkällor har skiftat genom tiderna. När människan gick över från ett nomadliv till att bli bonde blev det en nödvändighet att alltid ha tillgång på drickbart vatten på nära håll både för människor och djur. Inte minst vintertid när ytvattnen låg frusna var källorna mycket viktiga. Det livsnödvändiga vatten som aldrig sinade eller frös i, kombination med dess plötsliga framträngande ur marken har skapat en mystik som skapat mystik och dyrkan av källor.

När Gustav Vasa genomförde reformationen och själv ersatte påven lär dyrkan av källor inte stått högt i kurs och det sägs att man försökte utplåna källor eller förbjuda de s.k. offerkällorna. Men fascinationen för källorna fortsatte och man började istället tala om helgonkällor t ex Sigfridskällan i Krumsås, Blädinge och hälsokällor t ex Grännaforsa. Den naturliga kopplingen till källor som fanns hos landsbygdsbefolkningen till för några generationer sen har försvunnit och det finns idag få personer som känner till en källa. Men kanske är intresset nu på väg uppåt.

En bok om källor i Sverige, med 100 beskrivna källor av källakademin (www.kallakademin.se) såldes slut på kort tid. Källor är alltmer populära som platser för geocaching, orienteringskontroller eller platser för stillhet och ”energiintag” Dess betydelse för en rik biologisk mångfald blir också mer och mer uppenbar, se t ex Artdatabankens skrift Rödlistade arter i källor. Det finns idag flera olika databaser på nätet för den som vill börja söka källor.

Flest källor, 90 styck i Alvesta kommun, finns registrerade i länsstyrelsens arkiv (www.lansstyrelsen.se/kronoberg). Dessa uppgifter kommer från olika hembygd förenings bidrag på 1980-talet. En del av dessa källor kan inte återfinnas idag. Antigen har de försvunnit pga. ändrade hydrologiska förhållanden eller så är den angivna platsen för dem felaktig. I Sveriges geologiska undersöknings arkiv (vww.sgu.se/sguMapView/web/sgu_MV_kallor.html) liksom i riksantikvarieämbetets arkiv (www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html) finns 14 källor redovisade för Alvesta kommun. Skriv in ”källa med tradition i den senares fritext-sökruta. Dessa har besökts på senare tid och dess lägesuppgifter är därför betydligt säkrare än de förra. Riksantikvarieämbetet har förtjänstfullt redovisat läget i tre olika koordinatsystem och kan också enkelt visa läget i Google Earth. Andra platser som har information om källpåverkad mark är skogsstyrelsens, skogens pärlor, men här är det oftare mer diffusa källutflöden som noterats.

Som nämnades i Fiskgjusen våren 2010 har Källakademin (en förening för alla som är intresserade av källor) beslutat att ge ut en skrift om källor i Småland - Öland med information om och vägledning till ett urval sevärda och intressanta källor i varje kommun. Det har talats om ända upp till sju källor per kommun, men det blir sannolikt högst fem. Det finns enligt min mening några självklara kandidater men förslag på fler tas tacksamt emot.

En stark kandidat är Sunnerö eller Torskälla i Västra Torsås socken (se bild på framsidan). Dess läge i storskogen, med för en moränkälla stort flödet, (2,5 liter i sekunden; maj 2011) den goda smaken och det fina källkärren som bildas nedanför gör den till en favorit.

En annan är Skirekälla, Hullevik, Mistelås socken. Den ligger i ett välvårdat haglandskap och är både en vacker naturkälla med bl a gullpudra och kärnbräsma samt en offerkälla med sägner.

Källor med sägner finns det gått om .

Skire källa

Foto: Roland Bengtsson

Grännaforsa källa

Foto: Roland Bengtsson

Var med och påverka de stora miljöfrågorna

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Dessutom står vi bakom världens tuffaste miljömärkning Bra Miljöval.

Bli medlem genom att fylla i formuläret på hemsidan www.naturskyddsforeningen.se eller SMS:a "MEDLEM" till 72900. Medlemskapet kostar 24 kr/mån eller 295 kr/år. Är du under 26 år kostar det 16 kr/mån eller 195 kr/år (då ingår även medlemskap i Fältbiologerna). För hela familjen kostar det 30kr/mån eller 365 kr/år.

Du gör en viktig insats för miljön genom att bli medlem

FÄLTBIOLOGERNA

Naturskyddsföreningen
Alvesta